

Приيمنко О. И. Здоровье преподавателя как один из главных факторов развития его профессиональной компетентности

Статья посвящена профессиональному здоровью педагога. Проанализирована существующая литература по этой теме и подчеркнута то, что проблема профессионального здоровья педагога по степени значимости следует рассматривать в контексте общей концепции охраны здоровья нации, потому как именно от преподавателя в большей мере зависит здоровье подрастающего поколения. В статье приведены результаты опроса преподавателей Колледжа технологий и дизайна ЛНУ имени Тараса Шевченко по проблемам здоровья. Данные построены на анкетировании преподавателей за 2013 год.

Ключевые слова: профессиональное здоровье, педагогическое здоровье, «синдром эмоционального выгорания».

Priimenko O. I. A teacher's Health as One of the Main Factors in the Development of His Professional Competence

The article is devoted to the teacher's professional health. The existing literature on the subject was analyzed. The author stresses that the problem of professional health of teachers should be considered in the context of the general concept of the national health, because teachers play an important role in the development of healthy generation. The article presents the results of a survey of teachers of the College of Technologies and Design LTSNU on health issues. Data are built on the survey of teachers in 2013.

Key words: professional health, pedagogical health, «burnout syndrome».

Стаття надійшла до редакції 29.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О. Л.

УДК 378.011.3-051:613.9

А. В. Радченко

**СУЧАСНЕ УЯВЛЕННЯ ПРО МОНІТОРИНГ ЗДОРОВ'Я
У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ
ОСНОВ ЗДОРОВ'Я**

XXI століття характеризується збереженням суперечностей між людиною і природою, основою яких є порушення тої складної рівноваги між ними, що склалася протягом попередніх тисячоліть і яка змінилася через багатопланове, перш за все техногенне, втручання людини в розвиток природи. Зміни навколишнього середовища, в якому живе людина, виявляються у свою чергу новими її хворобами. Найбільш

чутливими до умов існування людини в природі є діти. Тому в професійній підготовці майбутніх вчителів основ здоров'я є формування їх сучасного уявлення про моніторинг здоров'я, а особливо дитини, яка знаходиться в стінах школи.

Найціннішим багатством, яким нагороджує людину природа від народження й на довгі роки, є здоров'я. Кожна людина, з'являючись на світ, володіє генетично закладеним потенціалом здоров'я. Проте, яким би сприятливим не був генетичний код індивіда, у процесі свого розвитку людина постійно взаємодіє із середовищем, яке може спричинити як розвиток задатків, так і їх пригнічення. Медицина визначає освіту як одну з основних умов забезпечення здоров'я (серед таких важливих життєвих цінностей, як мир, дах над головою, соціальна справедливість, харчування, стабільна екосистема). Гостро стоїть сьогодні перед освітою проблема розвитку нової особистості. Особистості, яка мала б міцні знання та вміння, широкий культурний запас, уміла б користуватись новими технологіями, приймати нестандартні рішення і, головне, яка була би здоровою та вела здоровий спосіб життя.

Для визначення стану здоров'я необхідно мати відповідну методіку визначення фізичного рівня здоров'я дитини. Особливість прояву різних чинників на організм дитини полягає в тому, що цей вплив, в першу чергу, виявляється у зміні функціонального стану організму в цілому, окремих органів відносно так званої фізіологічної норми, а не як органічні зміни організму. Це означає, що сьогодні основним завданням, які покладення на педагогів є своєчасне виявлення впливу негативних факторів на здоров'я дитини та його будь, якого прояву.

Основні питання цієї проблеми розкриваються у роботах таких вчених: Н. Бібік, Т. Бойченко, Н. Коваль, О. Манюк, В. Шахненко та ін.

Термін Моніторинг (рос. мониторинг, англ. monitoring, нім. Monitoring) – комплекс наукових, технічних, технологічних, організаційних та інших засобів, які забезпечують систематичний контроль (стеження) за станом та тенденціями розвитку природних, техногенних та суспільних процесів [5].

Під час проведення моніторингу здоров'я визначаються стан і можливості організму учня, приховані захворювання, а також схильність дітей до деяких з них. Отримані в результаті дослідження комплексні дані дозволять визначити фізичний стан і здоров'я школярів, контролювати і розраховувати індивідуальні для кожної дитини навантаження, з урахуванням стану його організму, побажань, здібностей.

Школа є часткою суспільства, його віддзеркаленням. Третина учнів середніх загальноосвітніх шкіл курить, а кожен 10-й учень вживає наркотики. Сьогодні Україна займає перше місце в Європі за швидкістю розповсюдження ВІЛ-інфекції, що створює загрозу для генофонду нації [2]. Особливо непокоїть те, що останнім часом ці негативні явища мають місце серед жіночої частини учнів та дорослого населення, яким самою природою призначено дарувати життя і здоров'я новим поколінням. На

підставі викладеного можна зробити висновки, що між низьким станом здоров'я учнів загальноосвітньої школи і їх неготовністю до ведення здорового способу життя існує прямий зв'язок. Тому дуже своєчасним було впровадження у шкільну освіту предмету «Основи здоров'я».

Так голосна мета цього предмету є формування в учнів свідомого ставлення до свого життя і здоров'я, оволодіння основами здорового способу життя, життєвими навичками безпечної поведінки щодо життя і здоров'я [5].

Навчальна програма «Основи здоров'я» побудована на основі складових частин здоров'я: фізичного, соціального, психічного і духовного. Оскільки немає можливості і потреби викладати зміст програми, зазначимо, що змістові лінії і розділи побудовані на цій основі та майже повністю відображають відповідний зміст. Нас в свою чергу цікавить розкриття моніторингу здоров'я через цей предмет. Отже навчальна програма «Основи здоров'я» передбачає Паспорт здоров'я учнів. Саме цей паспорт є показником моніторингу здоров'я учня через динамічне тестування стану організму. Систематичне ведення моніторингу (паспорту здоров'я) забезпечує можливість спостерігати за станом здоров'я та рівнем фізичного розвитку дитини, що підсилює мотивацію до занять фізичною культурою та спортом, дотримання вимог здорового способу життя. Вимірювання рівня соматичного здоров'я рекомендовано проводити 2 на рік. Оцінка здійснюється шляхом підрахування балів.

Оптимальна життєдіяльність людини неможлива без суворого дотримання режиму дня, чергування активної діяльності та відпочинку, бадьорості та сну. За всіляких індивідуальних розбіжностей для більшої частини осіб, які працюють і навчаються, доба поділяється приблизно на три однакові за тривалістю частини: трудова діяльність (навчання), вільний час та сон. У паспорті здоров'я це також розкривається і оцінюється [3].

Отже, проблеми адекватної оцінки стану здоров'я мають чітко виражений міждисциплінарний характер, передбачають визначення цілої низькі як клініко-значущих показників, так і показників що пов'язані з виявленням особливостей психічної, фізіологічної та соціальної адаптації дитини до умов перебування. Разом з тим необхідно відзначити, що саме оцінка стану здоров'я як з медичної, так і з валеологічної точки зору є одним з найбільш дискусійних питань, потребує на використання системного підходу, і тому повинна ураховувати та розв'язувати такі положення проблемного характеру, як проблеми категорійно-понятійного змісту, якісної та кількісної оцінки стану здоров'я, нормування провідних показників стану здоров'я, визначення та оцінки змін у стані здоров'я, які відбуваються на сучасному етапі, прогнозування та формування здоров'я тощо.

Якість і доступність медичних послуг – важливий чинник охорони здоров'я. У кризових ситуаціях він вирішальний. Проте набагато важливіше запобігти проблемам зі здоров'ям, а отже потрібно більше уваги приділяти профілактиці. Життя сьогодні від нас вимагає перебудувати систему

освіти в такий спосіб, щоб постійно проводити моніторинг стану здоров'я дитини. Тобто головна задача майбутніх вчителів основ здоров'я повинна бути таким дитячим закладом, де можна гарантувати дитині, її батькам, суспільству виховання здорової особистості.

Майбутні вчителі основ здоров'я щоб, мати гарні показники моніторингу здоров'я учнів повинні активізовано направляти свою професійну роботу на проведення просвітницько-роз'яснювальної роботи серед дітей та батьків з питань раціонального харчування, профілактики кишково-шлункових інфекцій, додержання правил особистої гігієни. З метою раннього виявлення учнів схильних до вживання алкоголю, наркотичних речовин психологом та соціальним педагогом у школі повинно здійснюватися анкетування, тестування дітей. Слідкувати за дотриманням санітарно-гігієнічних норм життєдіяльності школи, організації роботи з попередження дитячого травматизму, стан здоров'я дітей розглядатися на нарадах. Результати обстежень учнів повинні обговорюватися на батьківських зборах та доводяться до відома батьків в індивідуальних бесідах, враховуються при організації навчально-виховного процесу, занять з трудового навчання, фізичної культури, навчальної практики.

Діагностичний етап дуже важливий, він дає можливість пізнати дитину, змушує замислитись над проблемою її фізичного стану. Це дозволяє розробити індивідуальні корекційні програми, залучити батьків до проблеми оцінки функціональних можливостей організму дитини або відхилень від норми. Двічі на рік показники фізичного розвитку вимірюються класними керівниками, учителями фізичного виховання та медичною сестрою, результати заносять до діагностичних карт, що дає змогу спостерігати динаміку стану й оцінити ефективність розроблених корекційних заходів. Діагностичні матеріали з описом методик і нормативними даними різних вікових категорій дітей зібрані в програмі «Основи здоров'я».

Підсумовуючи аналіз державних документів, особливо навчальних програм «Основи здоров'я», та враховуючи певні зміни в суспільстві, можна зробити такі загальні висновки стосовно сучасного уявлення про моніторинг здоров'я майбутніх вчителів основ здоров'я у професійній підготовці:

1. Головне завдання, яке покладено на майбутнього фахівця такого форма є забезпечення педагогічного колективу інформацією про стан здоров'я учнів. Також своєчасно визначати причини захворюваності учнів та шляхи їх подолання, складати методичні рекомендації щодо покращення здоров'я школярів, забезпечувати формування навичок здорового способу життя в дітей та підлітків та навчати школярів зберігати та зміцнювати здоров'я.

2. Виховувати дитину в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих як до найвищої індивідуальної і суспільної цінності.

Список використаної літератури

1. Бібік Н. Інтегрований курс «Основи здоров'я». Програма. 3 – 4 класи / Бібік Н., Бойченко Т., Коваль Н., Манюк О. // Початкова школа. – 2003. – № 2. – С. 43 – 49. **2. Бібік Н.** Основи здоров'я. Навчальна програма. 3-4 кл. // Програми для середньої загальноосвітньої школи. 1-4 кл. / Н. Бібік, Т. Бойченко, Н. Коваль – К. : Початкова школа, 2006. – С. 187 – 195. **3. Державний** стандарт початкової загальної освіти // Освіта України. – 2000. – № 50.– С. 1 – 32. **4. Шахненко В.** Моніторинг здоров'я: навчальна програма спецкурсу для студентів спеціальностей «Дошкільне виховання», «Початкове навчання», «Біологія», «Фізкультура», «Психологія», «Соціальна педагогіка» та «Дефектологія» педагогічних ВНЗ України (освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр) / укл. В. Шахненко, Є. Цуканова, С. Страшко. – Харків : ФОП «Петрова І. В.», 2006. – 24 с. **5. Основи** здоров'я. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-9 класи. – К. : Ірпінь, 2005. – 41 с.

Радченко А. В. Сучасне уявлення про моніторинг здоров'я у професійній підготовці майбутніх вчителів основ здоров'я

У статті розкривається сучасне уявлення про моніторинг здоров'я та практичного його використання майбутніми вчителями здоров'я. Основними показниками проведення моніторингу є визначення стану здоров'я учнів. Під час проведення моніторингу визначаються стан і можливості організму учня, приховані захворювання, а також схильність дітей до деяких з них. Головне завдання, яке покладено на майбутнього фахівця такою формою є забезпечення педагогічного колективу інформацією про стан здоров'я учнів. Також своєчасно визначати причини захворюваності учнів та шляхи їх подолання, складати методичні рекомендації щодо покращення здоров'я школярів, забезпечувати формування навичок здорового способу життя в дітей та підлітків та навчати школярів зберігати та зміцнювати здоров'я. Двічі на рік показники фізичного розвитку вимірюються класними керівниками, учителями фізичного виховання та медичною сестрою, результати заносяться до діагностичних карт, що дає змогу спостерігати динаміку стану й оцінити ефективність розроблених корекційних заходів.

Ключові слова: здоров'я, моніторинг здоров'я, вчитель основ здоров'я.

Радченко А. В. Современное представление о мониторинге здоровья в профессиональной подготовке будущих учителей основ здоровья

В статье раскрывается современное представление о мониторинге здоровья и практического его использования будущими учителями здоровья. Основными показателями проведения мониторинга является определение состояния здоровья учащихся. При проведении мониторинга определяются состояние и возможности организма ученика,

скрытые заболевания, а также склонность детей к некоторым из них. Главная задача, которую возложено на будущего специалиста такого форма является обеспечение педагогического коллектива информации о состоянии здоровья учащихся. Также своевременно определять причины заболеваемости учащихся и пути их преодоления, составлять методические рекомендации по улучшению здоровья школьников, обеспечивать формирование навыков здорового образа жизни у детей и подростков и обучать школьников сохранять и укреплять здоровье. Дважды в год показатели физического развития измеряются классными руководителями, учителями физического воспитания и медицинской сестрой, результаты заносят в диагностических карт, что позволяет наблюдать динамику состояния и оценить эффективность разработанных коррекционных мероприятий.

Ключевые слова: здоровье, мониторинг здоровья, учитель основ здоровья.

Radchenko A. V Present View of Health Monitoring in Training Future Teachers Preparation Foundations of Health

The article reveals the current understanding of health monitoring and its practical use by future teachers of health. The main indicators for monitoring is to determine the health status of students. For monitoring the status and opportunities are determined student body hidden disease, and the tendency of children to some of them. Future teachers to the basics of health, have good performance monitoring pupils' health have intensified guide their professional work in conducting education and outreach for children and parents on nutrition, prevention of gastrointestinal infections, adherence to personal hygiene. The main task entrusted to the professional future of this form is to provide teaching staff about the health of students. Timely identify causes of morbidity students and how to overcome them, make guidelines for improving the health of school children, to ensure the formation of healthy lifestyles in children and adolescents and teach students maintain and enhance health. Twice a year, physical development measured headmasters, teachers, physical education and nurse, the results are entered in the diagnostic card that allows us to observe the dynamics of the state and developed to evaluate the effectiveness of corrective measures.

Key words: health, health monitoring, health teacher bases.

Стаття надійшла до редакції 14.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Харченко С. Я.